

HART VAN GOD OP AARDE ZIJN

IN DE 21STE EEUW

Eenvoud, Liefde en Gastvrijheid

Sleutels voor leven en leren in verbondenheid

HART VAN GOD OP AARDE ZIJN

IN DE 21STE EEUW

Eenvoud, Liefde en Gastvrijheid

Sleutels voor leven en leren in verbondenheid

INHOUDSOPGAVE

WELKOM **_3**

FRAGMENT UIT DE LEEFREGEL VAN DE ZUSTERS **_5**

WENSEN VOOR VANDAAG EN MORGEN **_7**

SLEUTELS VOOR LEVEN IN VERBONDENHEID **_9**

- + De sleutels van de eenvoud
- + De sleutels van de liefde
- + De sleutels van de gastvrijheid

WEGWIJZERS VOOR ONDERWIJS EN OPVOEDING **_23**

- + Leren in eenvoud
De eenvoud van het hart
Van 'veelvoud' naar 'eenvoud'
- + Leren in liefde
Ik heb je graag
Liefde leren
- + Leren in gastvrijheid
Be my guest!
Gelovige opvoeding in dialoog

SAMENWERKEN OP SCHOOL **_37**

- + De kinderen en de jongeren
- + Het schoolteam
- + De ouders
- + Het team voor schoolpastoraal
- + De directeur
- + Het schoolbestuur
- + De externe partners

KORTE HISTORIEK **_55**

*Onderwijsactiviteiten van de zusters van
het Heilig Hart van Maria van Berlaar*

NOG EEN 'OPEN PLEKJE' VOOR JOU **_68**

Welkom

Beste

Je bent actief betrokken als leerkracht of opvoeder, als ouder of medewerker in onze scholen. Misschien ben je directeur, beleidsondersteuner of bestuurder. Je bent alleszins hartelijk welkom en we wensen je alle goeds in je opdracht.

*Deze uitgave is voor jou bestemd. Ze brengt je thuis in het opvoedingsideaal 'Hart van God op aarde zijn', dat wij nastreven in onze scholen. Je maakt kennis met de stevige pijlers van het charisma van de Zusters van het Heilig Hart van Maria van Berlaar: **eenvoud, liefde en gastvrijheid**. Eenvoudige woorden van de zusters, en een blik op hun rijke levenswerk in onderwijs en opvoeding belichten hun doorleefde en tijdloze spiritualiteit. Deze 'ambitie vanuit het hart' spreekt ons vandaag nog sterk aan en kan ook latere generaties blijvend bezielen.*

Het opvoedingsproject dat je nu ter hand neemt, vertelt verder hoe we in eenvoud, liefde en gastvrijheid werkzaam kunnen zijn in onze scholen vandaag. Het schenkt je daarvoor nuttige wegwijzers als houvast, en laat je kennismaken met alle schoolpartners met wie je samenwerkt.

Zo vind je dus ongetwijfeld jouw eigen weg. Een mooie tocht gewenst, en dankjewel voor je inzet.

Het schoolbestuur

Bron-vermelding

*In de eerste helft van de negentiende eeuw verwoordde Theresia Vermeylen de onderwijsopdracht van de zusters van Berlaar. Haar eenvoudige oproep werd in 1980 in een fris taalkleedje gestoken, doch inhoudelijk bleef hij onveranderd. Dit kort fragment uit de leefregel van de zusters is dan ook -letterlijk en figuurlijk- een 'woord vooraf'. Het vat de kern van ons opvoedingsproject over de eeuwen heen samen: **liefdevol, eenvoudig en gastvrij aanwezig zijn op school**.*

Gij zuster, die dienend aanwezig zijt
in **onderwijs en opvoeding**,
weet dat gij er nodig zijt,
en dat gij vele mogelijkheden in u draagt
om de jonge mens te helpen
in de verdere ontplooiing van heel zijn persoon
en in zijn vorming tot volwaardig lid
van de mensengemeenschap.

Welke functie gij ook bekleedt,
draag het uwe ertoe bij om van de school
een echte mensengemeenschap te maken:
tracht liefdevol en eensgezind samen te werken
met al degenen
die bij het opvoedingswerk betrokken zijn.

Geef bijzondere aandacht
aan de kinderen die arm zijn,
arm op stoffelijk gebied, en meer nog,
arm aan genegenheid,
kinderen die geen echte thuis meer hebben.

Voor hen moet gij
het 'hart van God' op aarde zijn
en hen de warmte van het 'thuis-zijn' laten ervaren.

WENSEN VOOR VANDAAG EN MORGEN

Beste medewerkers in onze scholen

Tijden veranderen, noden veranderen...

Doorheen de geschiedenis kozen zovele jonge vrouwen om hun doopsel tot volle tooi te laten komen als zuster van het Heilig Hart van Maria.

We blikken dankbaar terug: van een aarzelende start over de topperiode van groei en bloei tot de afbouw en vergrijzing. Van actief apostolisch leven naar beleving van de levensavond. Zo is het geworden. Geen reden tot pessimisme.

We lezen dit met zorg opgestelde opvoedingsproject voor onze scholen en herkennen onze zending, onze droom om een stukje van Gods liefde gestalte te geven.

Mochten we als congregatie lange tijd het voortouw nemen, omdat we de krachten en de mogelijkheden bezaten, dan weten we dat we nu vanuit de achterhoede kunnen bemoedigen. Niet voor of achter jullie, maar **naast** jullie. Een woord van dank is zeker passend : aan allen die onze congregatie een warm hart toedragen;

aan alle medewerkers die betrokken zijn bij het ter harte nemen van onze zending en mee instaan voor de vorming van de jongeren;

aan alle medegelovigen die het charisma van onze zuster-gemeenschap delen.

Wij wensen jullie vertrouwen, draagkracht, enthousiasme en voldoening toe. Wees gelukkig in het spreken en verstaan van de taal van het hart, Gods hart.

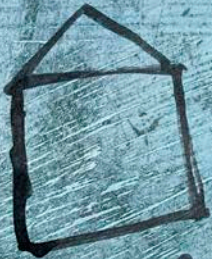
Het bestuur en de zusters van het Heilig Hart van Maria
Berlaar, 14 maart 2020, Jubileumviering 175-jarig bestaan.

Eenvoud

Liefde

Gastvrijheid

Sleutels voor leven in verbondenheid

EENVOUD, LIEFDE EN GASTVRIJHEID

Het beleven van de kernwaarden eenvoud, liefde en gastvrijheid was voor de zusters van Berlaar een bewuste keuze. Het tekende hun levenshouding die zij naar best vermogen invulden in het leven van elke dag, zowel in het onderwijs als in hun andere opdrachten. De schoonheid en de kracht van het evangelie was daarbij een bron van inspiratie. Want ook het levensverhaal van Jezus is er één van eenvoud, liefde en gastvrijheid.

In dit charisma ontdekken we nog sterke leefsleutels voor vandaag. Voor wie wil meewerken aan dit opvoedingsproject loont het zeker de moeite om even stil te staan bij de inhoud en de betekenis van eenvoud, liefde en gastvrijheid.

De sleutels van de EENVOUD

DE SLEUTEL VAN DE VERSOBERING

De levenswijze van de zusters leert ons hoe we met eenvoudige gebaren (bezoek, gesprek, gewoon nabij zijn, ...) elke medemens in een sfeer van evenwaardigheid kunnen ontmoeten. Onze bijzondere aandacht gaat hierbij naar wie kwetsbaar is.

Niemand hoeft perfect te zijn. Door ongeremd te willen beantwoorden aan de vele en hooggestemde verwachtingen die onze tijdsgeest stelt, zien we soms door de bomen het bos niet meer. Er is niets mis met een gezonde uitdaging, waarbij we vanuit onze eigen ambitie en inspiratie de lat voor onszelf realistisch hoog leggen. Onszelf goed leren inschatten is een sterke troef in een evenwichtig groeiproces.

DE SLEUTEL VAN DE BESCHEIDENHEID

‘Steeds meer’ en ‘steeds groter’, lijken op materieel vlak wel de norm te zijn. Het werkt verfrissend om ook aandacht te hebben voor eenvoudige dingen.

Echte bescheidenheid is een fijne menselijke kwaliteit. We tonen belangstelling voor anderen, zonder zelf onnodig aandacht op te eisen. Bij het boeken van succes en het behalen van goede resultaten kunnen bescheidenheid en oprechte fierheid zeker samen gaan.

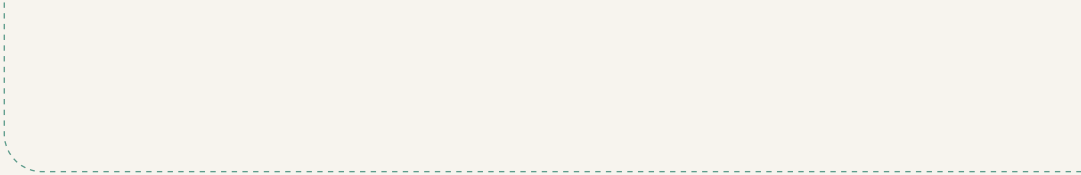
Als stilte zich rond ons uitbreidt en ons hart
vervult, dan ervaren we een unieke stemming.
Er is iets teders in de stilte, iets geheimzinnigs.
De stilte is vol van liefde, van tederheid, van
eerbied. In de stilte voelen we ons geborgen.

(...)

De stilte stilt het verlangen van het hart.
Ze is het ware geluk van de mens.

Benedictijnse regels voor een gelukkig leven – Anselm Grün

DE SLEUTEL VAN DE VERSTILLING

We leven almaar sneller en verlangen meer en meer naar stilte en rust. Niet alle prikkels verdienen immers een antwoord. Tijd maken voor onszelf en voor anderen is een teken van eenvoud. 'Open plekjes' creëren in de agenda en tijdens de dag, leidt tot bezinning en verwonderde aandacht. Het biedt kansen om 'stil' te staan, als in gebed, bij datgene waar het echt om gaat. Af en toe halt houden, onszelf rust gunnen en de stilte opzoeken, helpen om ons lichaam en geest in gezonde balans te houden. Het is een uiting van zorgen voor onszelf.

De sleutels van de LIEFDE

DE SLEUTEL VAN DE HARTELIJKHEID

Het eigen hart ontsluiten opent de poort naar de hartelijkheid, een eerste stap op weg naar onvoorwaardelijke liefde.

Waar hartelijkheid leeft, gaan mensen elkaar verwarmen, spreken zij een zachte taal. De aandacht en de zorg voor elkaar zijn 'van harte' en iedereen voelt zich thuis. Hartelijkheid is leven in liefdesnaam.

DE SLEUTEL VAN HET RESPECT

Respecteren betekent eerbied tonen voor mensen, dichtbij en veraf, ook voor jezelf, en voor de schepping. Elk levend wezen is waardevol en verdient ons respect. Onze zorg voor wat de natuur ons biedt, is vooral een duurzame uiting van dankbaarheid.

Mensen ontmoeten elkaar. Wederzijdse waardering om wie we zijn, bevordert de persoonlijke relatie, ook al verschillen we onvermijdelijk wat onze leeftijd, onze afkomst, onze mogelijkheden en verwachtingen betreft.

DE SLEUTEL VAN DE VERBONDENHEID

Dit is misschien wel de krachtigste sleutel in een diverse samenleving. Wie werkt aan verbondenheid, gaat niet enkel op zoek naar overeenkomsten, maar overbrugt ook de verschillen. Samenhorigheid ontstaat waar diversiteit een verrijkende uitdaging wordt. Conflict en polarisering krijgen zo minder kansen en samenwerking wordt een sterke troef.

DE SLEUTEL VAN DE SOLIDARITEIT

Solidariteit sluit erg aan bij verbondenheid, maar gaat verder: we willen zorg dragen voor elkaar. Menselijke noden zijn nu eens duidelijk zichtbaar, dan weer worden ze verborgen. Solidaire ogen ontdekken waar hulp nodig is. Waar het eigen belang en andermans belang elkaar ontmoeten, is de eerste stap naar beter samenleven gezet. En zo groeit daadwerkelijk engagement.

DE SLEUTEL VAN DE VERDRAAGZAAMHEID

Uiteenlopende opvattingen of religieuze overtuigingen, een andere geaardheid of afkomst zijn meer dan eens oorzaak van wrijvingen en conflicten, soms ook van pestgedrag.

Verdraagzaamheid toont ons hoe we opbouwend kunnen omgaan met anders-zijn en anders-denken. Door open van hart en met een onbevangen geest naar elkaar toe te stappen, leren we elkaar beter te begrijpen en op een gezonde manier van mening te verschillen. Waar nodig vergevingsgezind zijn, betekent niet dat iemand de verliezer wordt. Een oordeel wordt best 'verdragen' als het niet te snel wordt uitgesproken en de klank van de mildheid heeft.

NABIJHEID IN DE 'ANDERHALVEMETER-SAMENLEVING'

WE SCHRIJVEN LENTE 2020. DE EINDREDACTIE VAN DEZE UITGAVE
VERLOOPT VOLGENS PLAN.

IN DIEZELFDE PERIODE LUIDT EEN NOOIT GEZIENE MONDIALE GE-
ZONDHEIDSCRISIS EEN STERKE VERANDERING VAN ONZE LEVENSWIJZE
IN. DE SAMENLEVING WORDT TIJDELIJK 'ON HOLD' GEZET.

ONS MENS-ZIJN BLIJKT EVENWEL NIET METEEN AANGETAST ...

EEN LANGE PERIODE VAN GEDWONGEN 'THUISZITTEN' EN 'SOCIAL
DISTANCING' ISOLEERDE MENSEN, ZORGDE VOOR ONZEKERHEID
EN VERVREEMDING. HET ONTBREKEN VAN FYSIEKE CONTACTEN ONDER
VRIENDEN EN IN FAMILIES WOOG ZWAAR. IEDERS WELBEVINDEN WERD
MEE IN QUARANTAINES GEPLAATST.

TEGELIJK ONTSTONDEN ER TALRIJKE SPONTANE INITIATIEVEN VAN
VERBONDENHEID (HULPLIJNEN VOOR ALLEENSTAANDEN, APPLAUSCON-
CERTEN VOOR ZORGPERSONEEL, ...) EN OOK DE MEEST CREATIEVE VOR-
MEN VAN (VEILIGE) TOENADERING EN ONDERSTEUNING KLEURDEN HET
LEVEN OPNIEUW EEN BEETJE ZONNIGER IN.

VAN HET LEESVOER IN DE KRANTEN WERD JE NIET ONMIDDELLIJK
VROLIJK IN DIE DAGEN. MISSCHIEN VIELEN DAAROM DE VOLGENDE
TWEDE ZINNETJES IN DE KRANT DE STANDAARD VAN HET PAASWEEKEND
ZO OP:

WELLICHT HEEFT DE WERELD NOOIT EERDER ZO STERK
AANGEVOELD HOE BELANGRIJK NABIJHEID IS. ER IS
NIETS MOOIERS DAN NADERBIJ TE MOGEN KOMEN.

JOHN VERVOORT

DE SLEUTEL VAN DE NABIJHEID

We leven meer dan ooit dicht bij elkaar. Communicatietechnologie overbruggt elke afstand en creëert via realtime verbinding ontelbare 'dichtbij-contacten'. Op elk ogenblik kunnen we elkaar horen en zien. We maken er dankbaar gebruik van.

Een zesde sleutel van de liefde zet hier een stapje verder en toont ons de weg van dichtbij naar nabij. Misschien is hij wel de passe-partout of hoofdsleutel, die de poort naar de naastenliefde opent. Wie kent nog het haast vergeten christelijke begrip 'naaste'?

De sleutel van de nabijheid is een oproep om de dichtbijge medemens ook nabij te zijn.

Voorals wie in nood verkeert, is gebaat bij de nabijheid van iemand die begaan is.

Oog hebben voor wie in kansarmoede of in eenzaamheid leeft, hier past de sleutel van de nabijheid. Een 'naaste' herkennen in wie niet behoort tot onze naaste kring van vrienden en familie, vraagt liefdevolle aandacht. Er zijn voor iemand anders, kan zoveel betekenen.

Don Williams 2001

De sleutels van de GASTVRIJHEID

DE SLEUTEL VAN HET ONTHAAL

Een gevoel van gastvrijheid ontstaat door tijd te maken voor iemand en door hem of haar uitnodigend te ontvangen. Een blij onthaal biedt de gast een thuisgevoel en bevordert het open gesprek.

DE SLEUTEL VAN DE INLEVING

Een gastheer of gastvrouw gaat luisterend op zoek naar de noden van de gast en laat zich door hem of haar inspireren. Een eerlijke belangstelling voor de zorgen, het verdriet, de angst of de vreugde, wekt vertrouwen. Zo kan de bezoeker zijn wie hij is en vertellen wat hij voelt.

De nabije ontmoeting heeft tevens baat bij een positieve kijk en een hoopvolle houding. Zo biedt ze opnieuw perspectief aan wie het moeilijk heeft.

DE SLEUTEL VAN DE WEDERKERIGHEID

Waar mensen elkaar ontmoeten, gebeurt dit bij voorkeur in een gastvrije relatie. We treden elkaar welwillend tegemoet als gast of als gastheer/gastvrouw. De gastvrijheid is gericht op de andere. Wie zijn deur open stelt en ook wie te gast is, blijft evenwel zichzelf en toont respect. 'Nieuwe' gasten, bijvoorbeeld kansarmen, anderstaligen en vluchtelingen, zijn steeds welkom.

KIJK MAAR EENS NAAR ONZE BUREN HIER IN
HET FLATGEBOUW. ZE ZIJN HEEL LANG ERG
ARGWANEND TEGENOVER ONS GEWEEST, TOT DE
DAG DAT WE ZE UITNODIGDEN OM
COUSCOUS BIJ ONS TE KOMEN ETEN. OP DAT
MOMENT ZAGEN ZE DAT WE NET ZO LEEFDEN
ALS ZIJ. TOEN WAREN WE IN HUN OGEN NIET
MEER GEVAARLIJK, HOEWEL WIJ UIT MAROK-
KO KOMEN. DOOR ZE UIT TE NODIGEN HEBBEN
WE HUN WANTROUWEN WEGGENOMEN. WE HEBBEN
MET ELKAAR GEPRAAT EN ELKAAR WAT BETER
LEREN KENNEN.

PAPA, WAT IS EEN VREEMDELING? - TAHAR BEN JELLOUN

DE SLEUTEL VAN DE BEVESTIGING

In een gastvrije relatie streven we naar het welbevinden van de bezoeker. Door aandacht te schenken aan bevestiging, krijgt wie te gast is weer vleugels. Het helpt als we ook benoemen wat goed gaat en gemeente waardering onder woorden brengen.

Wegwijzers voor onderwijs en opvoeding

EENVOUD, LIEFDE EN GASTVRIJHEID

De leefsleutels van de zusters van Berlaar zijn niet tijdgebonden, er zit nog lang geen sleet op. Integendeel, ze kunnen ons ook nu nog en blijvend inspireren in ons dagelijkse engagement op school. Immers, actief zijn in onderwijs is tegelijk een voortdurende zoektocht naar de juiste weg. Bij het nemen van beslissingen, bij het omgaan met leerlingen en collega's, bij het uittekenen van een zorgbeleid, en bij zoveel meer, maken we keuzes. We willen het beste voor iedereen. De sleutels van eenvoud, liefde en gastvrijheid tonen ons een richting, wijzen ons de weg. Het worden spirituele wegwijzers voor onderweg.

Leren in EENVOUD

We leven in een complexe tijd en omgeving die zich moeilijk laten lezen. Iedereen, maar zeker ook kinderen en jongeren worden overstelpt met steeds nieuwe prikkels, beelden en meningen die hen mogelijk verwarren. Via virtuele sociale netwerken ontvangen ze onophoudelijk – soms tegenstrijdige – signalen en boodschappen. En zelf nemen ze wat graag deel aan dit communicatieve opbod.

Ook op materieel vlak is keuzestress soms niet ver weg. De jonge consument wordt geconfronteerd met een overaanbod van gebruiksartikelen en activiteiten. Er is zo veel.

Met vallen en opstaan zoeken kinderen en jongeren door de vele bomen het dichtgroeiende bos. Hier ligt een uitdaging voor wie actief is in onderwijs en opvoeding. De wegwijzer van de eenvoud helpt ons op weg.

DE EENVOUD VAN HET HART

De taal van het hart is ook de taal van de eenvoud. Leerkrachten en opvoeders die op school een eenvoudige, hartelijke omgang nastreven, maken hun leerlingen rustiger en zekerder. Leerlingen voelen wanneer hun leerkracht hen graag heeft en hen ondersteunt. Die houding motiveert hen, geeft hen vertrouwen. Wie luistert, spreekt en kijkt met het hart, merkt wat echt belangrijk is in het leerproces van kinderen en jongeren. Zo gaan we niet voorbij aan wat leren belemmert. Zo blijven we elke dag verwonderd over gewone dingen. Een knipoog, een schouderklopje, een welgemeende lach. Zo eenvoudig!

Wij zijn allemaal samen verantwoordelijk
voor de toekomst van de planeet.

Iedereen heeft zijn
verantwoordelijkheid te dragen.

Laudate Si - Paus Franciscus

VAN 'VEELVOUD' NAAR 'EENVOUD'

Voor kinderen en jongeren zijn opgroeien en leren een boeiende uitdaging en tegelijk een lastige opgave. Ook op school zoeken ze hun weg doorheen een veelvoud van afspraken, vakken, opdrachten, nieuwe leerinhouden, evaluatiemomenten. Er is zo veel te leren: elk schooljaar een nieuw pakket kennis, vaardigheden en attitudes.

Ook leerkrachten boksen op tegen een veelvoud van steeds nieuwe doelstellingen, leerplannen, eindtermen, taken. De schoolopdracht is een veelkleurige mozaïek van steeds meer steentjes.

De wegwijzer van de eenvoud kan leerlingen en hun leerkrachten oriënteren in het 'labyrint van de veelvoud'.

- Een didactische aanpak die de leerlingen structuur en synthese biedt, zorgt voor houvast bij de leerlingen. Een rustig lesklimaat komt de aandacht ten goede.
- Een evenwichtige taakplanning en omzichtigheid bij de invoering van nieuwe opdrachten beschermen de veerkracht van de personeelsleden. Ook voor leerlingen is de zorg voor een haalbare spreiding van de opdrachten een belangrijk aandachtspunt.
- Tijd maken voor bezinning en stilte (bij het begin van een les, tijdens bezinningsdagen met de leerlingen, tijdens een personeelsvergadering, bij onthaalmomenten, ...) brengt rust in het schoolleven.
- Een stille werkruimte en 'oaseplekjes' in de school bieden 'adem-ruimte'.
- ...

Houd veel van elkaar als broers en zussen.
Toon respect voor elkaar en wees de ander
daarin voor.

Doe het met heel je hart, laat de heilige
Geest in je werken, zo dien je de Heer.

Brief van Paulus aan de Romeinen (12,10)

Leren in LIEFDE

Elke dag opnieuw zijn de school en het internaat, de speelplaats en het klaslokaal, ... plaatsen van ontmoeting. Leren is ontmoeten, en lesgeven en opvoeden zijn dat ook. Met de liefde als leidraad tillen we de kwaliteit van dit ontmoeten een stapje hoger.

IK HEB JE GRAAG

De school is bij uitstek een oefenplaats voor liefdevol ontmoeten. Iedereen is er welkom en de betrokkenheid van leerlingen en leerkrachten op elkaar is groot. Een schoolcultuur die *“ik heb je graag”* centraal stelt, werkt aanstekelijk. Zo scheppen we een sfeer van verbondenheid en respect. Samen leven en leren is dan aangenaam.

En kansen om te oefenen liggen dagelijks voor het grijpen.

- Een goedgekozen jaarthema kan het schooljaar liefdevol kleuren.
- Een beslissing die de toets van “ik heb je graag” doorstaat, is allicht de goede, ook al is ze moeilijk of streng.
- Een ‘goedemorgen’ in de gang of een hartelijke begroeting aan de telefoon maakt een verschil.
- Aandacht hebben voor een collega, een leerling, een ouder die het moeilijk heeft, is een teken van liefde.
- ...

“Geef aan de mens geen vis. Probeer hem
zelf te leren vissen. Indien mogelijk,
geef hem nieuwe ruimte.”

“Não dê o peixe. Ensine a pescar, e se
possível, dê um espaço no rio...”

Project van de Zusters van Berlaar
in Montes Claros, Brazilië

COLÉGIO BERLAAR IMACULADA CONCEIÇÃO

LIEFDE LEREN

Hartelijkheid, respect, verbondenheid, solidariteit, verdraagzaamheid en nabijheid noemden we de sleutels van de liefde. Het dagelijkse leren op school biedt de mogelijkheid om met onze leerlingen te sleutelen aan een liefdevolle samenleving.

- Het evangelie leert ons de taal van de naastenliefde en bevat heel wat mooie verhalen die vandaag blijven aanspreken. Door met de leerlingen het evangelie op een goed moment te lezen, krijgen zij voeling met wat liefde echt kan betekenen.
- Door activiteiten te organiseren waardoor leerlingen iets voor iemand anders kunnen betekenen, leren ze het belang van verbondenheid en solidariteit (bezoek aan een woonzorgcentrum, sponsorloop voor sociale projecten dichtbij of veraf, ...)
- Leerlingen leren om oog te hebben voor de noden van hun medeleerlingen (een zieke klasgenoot, een nieuwkomer in de loop van het schooljaar, ...), verhoogt de betrokkenheid.
- Zorg dragen voor de eigen omgeving, voor de natuur en voor een gezond klimaat, is een uiting van respect voor wat bestaat. Door hiervoor op school te ijveren, leren leerlingen ook solidair te zijn met latere generaties. Milieuvriendelijke activiteiten organiseren biedt leerkansen.
- Leerlingen betrekken bij een preventieve aanpak van pestgedrag op school, leert hen oefenen in verdraagzaamheid.

Als duizenden anderen van je houden,
maar je houdt niet van jezelf,
zal andermans liefde nooit volstaan.

Dorothy Briggs

- Bij elk persoonlijk groeiproces is zelfzorg een onmisbaar aandachtspunt. Het is belangrijk dat kinderen en jongeren leren zichzelf te waarderen. Een positief gevoel van eigenwaarde ontwikkelen helpt hen om zich 'goed in hun vel' te voelen. En dat gevoel stimuleert hen dan weer om goed te leren en blij te leven. Het is nodig dat een zorgbeleid op school ook oog heeft voor 'zelfzorg' bij de leerlingen en leerkrachten. Een gezonde geest in een gezond lichaam schenkt immers kracht en zelfvertrouwen.

BESTE GAST

LAAT ME KIJKEN DOOR JOUW OGEN,

BENIEUWD EN ONBEVANGEN.

IK EFFEN HET PAD VOOR JE,

EN ZET MIJN DEUR WIJD OPEN.

LATEN WE ELKAAR INSPIREREN,

ONTMOETEND EN WAARDEREND,

LEREND EN REFLECTEREND.

ELKAAR DRAGEND,

GROEIEND OP WEG.

IK MAAK BEWUST TIJD EN RUIMTE VRIJ

VOOR JOU, MIJN GAST,

VOOR ONS ALS TEAM.

WANT JIJ EN IK ZIJN SAMEN

DIE BELANGRIJKE

WIJ!

NADIA ALAERS

BASISSCHOOL KLAVERTJE VIER - KAPELLEN

Leren in GASTVRIJHEID

Voor wie er leren en werken, zijn de school en het internaat een beetje 'een tweede thuis'. Zorg dragen voor een thuisgevoel is dan ook een belangrijk aandachtspunt in de schoolwerking.

Een warme onthaalcultuur, gericht op dagelijkse en nieuwe 'bewoners' en bezoekers, geeft een goed gevoel en stimuleert het hele onderwijsgebeuren. Gastvrije initiatieven nemen en opvolgen getuigt van een actief engagement en vereist geregelde reflectie en vorming.

BE MY GUEST!

Even dromen mag, niet?

Iedereen op school een gastheer of gastvrouw?

Elke leerkracht in zijn of haar klas ... voor de leerlingen.

Elke directeur in zijn of haar school ... voor wie met een vraag komt.

Elke opvoed(st)er in zijn of haar internaat ... voor de jongeren die er verblijven.

Elke (ervaren) leerkracht in de personeelskamer ... voor (nieuwe) collega's.

Elke laatstejaarsleerling op de speelplaats ... voor wie start in het eerste jaar.

Elk ondersteunend personeelslid ... voor een ongeruste ouder aan de telefoon.

...

Een droom van een school is het, waar velen bewust de rol van gastheer of gastvrouw willen opnemen.

Ze bevestigen en waarderen hun 'gasten' en schenken hen hun tijd.

Ze investeren in goede relaties en in informele contacten.

Ze wijzen terecht met een glimlach.

Ze openen deuren en houden ze zo lang mogelijk open.

Ze verbinden en zijn gericht op de ander.
Ze luisteren eerst en verzorgen hun (lichaams)taal.
Ze benoemen wat goed gaat en hanteren positieve humor.
Ze verliezen zichzelf niet en worden geïnspireerd door hun gast(en).

En de gast denkt dat hij/zij droomt ... en wil zelf ook graag gastheer/gastvrouw worden...

GELOVIGE OPVOEDING IN DIALOOG

Ons schoolproject situeert zich in de christelijke geloofstraditie en vindt zijn inspiratie in het evangelie en in het charisma van de zusters van Berlaar. Als katholieke school streven wij naar een eigentijdse geloofsopvoeding en -beleving in dialoog en ontmoeting. Ook hier is gastvrijheid een uitgangspunt.

Vanuit onze eigen identiteit willen we in gesprek treden met andersgelovigen, niet-gelovigen en zoekend-gelovigen die we in onze school verwelkomen. Deze verscheidenheid beschouwen we als verrijkend en biedt kansen op respectvolle omgang met andere overtuigingen en religies. Tijdens de lessen godsdienst en bij pastorale projecten ontdekken leerlingen de eigenheid van het christelijk verhaal. Ook is er ruimte om leerlingen te laten groeien in levensbeschouwelijke reflectie. In een open dialoog leren zij van elkaar.

Samenwerken op school

DE MENS IN HET SCHOOLGEBEUREN

De uitvoering van de talloze en gevarieerde opdrachten die een goede schoolorganisatie mogelijk maakt, ligt in de handen van vele mensen. Dankzij een goede samenwerking tussen enkele belangrijke geledingen wordt ons opvoedingsproject elke dag opnieuw verwezenlijkt.

Alle betrokkenen nodigen we uit om, vanuit het eigen soms zoekend geloven en/of andersgeloven, op een loyale wijze mee te werken aan het christelijk opvoedingsproject van de school. In dialoog gaan over levensbeschouwing willen we aanmoedigen, want het leren kennen van de andere in een meer diverse samenleving kan bijdragen tot een meer respectvolle houding voor elkaar.

De kinderen en de jongeren (de leerlingen)

Kinderen en jongeren hebben een nauwe band met hun school. Op jonge leeftijd stappen kinderen door de schoolpoort binnen en groeien ze op in relatie met andere kinderen, jongeren en volwassenen. In een vertrouwde omgeving krijgen ze volop leerkansen en ruimte om op te groeien van kleuter tot jongvolwassene. Daarbij steeds opnieuw te mogen beginnen, biedt hen een veilig gevoel.

De leerlingen worden op school dagelijks aangemoedigd om:

- zichzelf (steeds beter) te leren kennen en hun grenzen te verleggen;
- de anderen (medeleerlingen, leerkrachten, ...) te leren kennen, te respecteren en met hen samen te leven;
- op een correcte manier te leren omgaan met afspraken en leefregels;
- zin te krijgen in leren en leven als noodzakelijke attitude bij het 'levenslang leren';
- de aangeboden leerkansen optimaal te benutten en gaandeweg zelf meer verantwoordelijkheid op te nemen bij het verwerven van nieuwe leerinhouden en -vaardigheden.

De leerlingen worden reeds vroeg in hun schoolse groeiproces uitgenodigd om mee verantwoordelijkheid op te nemen voor het goede verloop van het schoolleven. Ze kunnen zich engageren voor de leerlingenraad of de schoolraad of zich vrijwillig inzetten bij diverse school- of klasprojecten. Het benutten van leerkansen met betrekking tot inspraak en sociaal engagement versterkt de burgerzin en kan een sterke troef betekenen in het leven na de school.

ONE TEAM!

Het schoolteam

Elk schoolteam bundelt vele krachten. Administratieve medewerkers, opvoeders, onderhoudspersoneel en leerkrachten stellen zich geëngageerd op in dit teamverband.

Een open en kritische blik op de samenleving en op de leefwereld van de jongeren maakt het mogelijk om een eigentijds en toekomstgericht onderwijs te blijven aanbieden. Alle leden van het schoolteam dragen hiertoe bij.

Elk lid van het team werkt binnen de eigen opdracht doelgericht samen en heeft daarbij aandacht voor de goede relatie met alle andere collega's. Zo ontstaat een waarderende schoolcultuur die ten goede komt aan de leerlingen en aan alle interne en externe medewerkers, en die de samenhang binnen het schoolgebeuren versterkt.

Leerkrachten ontwikkelen voortdurend nieuwe pedagogische en didactische vaardigheden om jongeren op een deskundige en gepassioneerde manier in hun leren en leven te begeleiden. Belangrijke aandachtsterreinen zijn o.a.:

- kritisch argumenteren en historisch redeneren;
- creatief, buiten het kader denken en oplossingsgericht werken;
- maatschappelijke thema's zoals klimaatverstoring, burgerzin en gezondheid;
- mediageletterdheid en verzorgde talige communicatie;
- digitale vaardigheden met betrekking tot artificiële intelligentie, sociale media, data-educatie en afstandsleren;

HOE ZOU IK AAN MIJN KLEINKINDEREN VERTELLEN
WAT ZE OP SCHOOL PRECIES LEREN? IK PROBEER
EVEN: 'WAT IK OP SCHOOL HEB GELEERD, IS HOE
ME ALS EEN VIS IN HET WATER TE VOELEN, EN
HOE JE DAT MOET BLIJVEN LEREN, EEN HEEL
LEVEN LANG, ELKE DAG EEN BEETJE MEER. OM JE
ALS EEN VIS IN HET WATER TE VOELEN, MOET JE
LEREN ZWEMMEN. DAT LEER JE OP SCHOOL.

VANDAAR DE SCHOOLSLAG. (...) VOOR ALLE
DUIDELIJKHEID ZEG IK AAN MIJN KLEINKINDEREN
DAT NIET ELK VISJE EVEN GEMAKKELIJK LEERT
ZWEMMEN, MAAR DAT ELK VISJE HET KAN LEREN,
MET GEDULD EN BOTERHAMMEN. OM DAT ALLEMAAL

IN GOEDE BANEN TE LEIDEN, ZIJN GOEDE
LEERKRACHTEN NODIG DIE JE SOMS STRENG MAAR
ALTIJD GEDULDIG EN LANG VASTHOUDEN, OM JE
DAN STILAAAN EN ONGEMERKT LOS TE LATEN, EN
JE TOT JE EIGEN VERWONDERING TE LATEN ZEGGEN
DAT JE HET NU HELEMAAL ALLEEN KUNT.'

WAT IK ERVAN BEGRIJP - KOEN GEENS

- cultuurbeleving en muzische vaardigheden;
- het omgaan met kansarmoede;
- vredeseducatie.

Leerkrachten organiseren kwaliteitsvolle leerprocessen waarbij

- elke leerling eigenaar is van het eigen leren;
- het unieke van elke leerling aandacht krijgt (talenten en beperktheden) en het geloof in de groeikansen van elk kind de ambitie blijft;
- een open en ontmoetende houding centraal staat.

Leerkrachten verzorgen de contacten met de ouders. Ze beluisteren hen actief en informeren hen op een open en eerlijke wijze over het leerproces en de leefhouding van hun kinderen.

Het opvoedingsproject kan de school mee inspireren bij de eigen invulling van de **kwaliteitsverwachtingen** voor leerlinggericht onderwijs. Om tot een gedragen visie en daarmee verbonden dynamische leerpraktijk te komen, is een **cultuur van reflectie** en **planmatig handelen** onontbeerlijk. De mate waarin een team en elk individueel personeelslid naar zichzelf leert kijken, zal in dit proces een cruciale rol spelen. Het zich eigen maken van deze attitude maakt deel uit van de professionele ontwikkeling van het schoolteam en is een voorwaarde om de onderwijskwaliteit cyclisch te bewaken, bij te sturen en te verbeteren.

De ouders

Als eerste opvoeders zijn de ouders een belangrijke gesprekspartner voor de school. We nodigen hen uit om zich daadwerkelijk mee te engageren in de begeleiding van het leren en leven van hun kind. Van ouders wordt verwacht dat zij open staan voor de professionaliteit van de school. De samenwerking tussen ouders en leerkrachten verloopt in een sfeer van wederzijds vertrouwen.

Ouders zijn vertegenwoordigd in de schoolraad en in de ouderraad. Onder andere via deze participatiekanalen worden zij actief betrokken bij het schoolgebeuren.

“De pastorale raden van de scholen zorgen voor
verdiepings- en bezinningsmomenten,
organiseren gebedsmomenten en trachten door
allerlei initiatieven de leerlingen gevoelig
te maken voor de fundamentele waarden van het
christendom zoals de eerbied voor
ieder mens, de onderlinge verdraagzaamheid
en de daadwerkelijke naastenliefde.
Zij vragen hiervoor de steun van
alle leerkrachten.”

Zuster Bertha Nickmans (+ 2000) in een conferentie
tot de Zusters van Berlaar in 1996.

Het team voor schoolpastoraal

Het team voor schoolpastoraal (TSP) wil door middel van activiteiten en evangelische animatie iedereen op school uitnodigen om samen dit opvoedingsproject vorm te geven. Het team is samengesteld uit leerkrachten van uiteenlopende vakgebieden, ondersteunend personeel en directie. Leerlingen en ouders kunnen toetreden en de leden engageren zich vrijwillig.

In grote openheid naar andere geloofsovertuigingen zoekt het TSP naar inspirerende manieren om de eigen identiteit zichtbaar en voelbaar aanwezig te brengen in het brede schoolleven. Dit pastorale aanbod werkt ontmoeting en verbinding in de hand en hanteert hierbij hedendaagse taal en symboliek die kinderen en jongeren kunnen aanspreken.

Mogelijke pastorale initiatieven zijn:

- het organiseren van vieringen en bezinningsdagen;
- het uitwerken van solidariteitsprojecten of mondiale dagen;
- het getuigen van en oproepen tot evangelische bewogenheid;
- het aandacht vragen voor zelfreflectie en stiltebeleving;
- het duiden van de diepere betekenis van belangrijke periodes en momenten (advent en Kerstmis, vasten en Pasen, ...);
- het bedenken van een jaarthema (als spirituele rode draad doorheen het hele schooljaar) en het inhoudelijk uitwerken ervan.

De werking van het TSP houdt zo de lamp van het evangelie brandend.

De directeur

De directeur, en ook elke andere leidinggevende in het directieteam, is een belangrijke spilfiguur in het hele schoolgebeuren. Hij/zij is een 'verbinder' die kan bezielen, inspireren, motiveren en coördineren.

- De directeur is christelijk geïnspireerd en toont engagement op gebied van samenwerking en verantwoordelijkheid voor de goede werking van de school.
- Hij/zij wil het opvoedingsproject ter harte nemen en voorleven. Hij/zij levert elke nodige positieve bijdrage ter verwezenlijking ervan.
- Hij/zij kan anderen enthousiast maken, de in het team aanwezige talenten aanspreken, en samenwerking bevorderen.
- Met een hart voor alle betrokkenen in de school en vanuit de realiteit van elke dag wil de directeur een toekomstvisie voorbereiden voor het leren en leven in de maatschappij van morgen. Hij verbindt deze visie met een schooleigen kwaliteitsbeleid.
- De contacten met het schoolbestuur, met de leden van het schoolteam en met externe medewerkers verlopen constructief en positief.
- De directeur delegeert het administratief en materieel werk, maar behoudt de supervisie. Hij/zij voert een efficiënt communicatiebeleid.
- Binnen de grote verantwoordelijkheid van het financieel beheer zal de directeur steeds oordeelkundig omspringen met de beschikbare middelen, dit in nauw overleg met het schoolbestuur. Bij de aanschaf van (duurzame) materialen allerhande zal men oog hebben voor degelijkheid, schoonheid én beschei-

“Une école, ce n’est pas des murs,
mais des visages.”

Enseigner avec bonheur - Christiane Conturie

denheid tegelijk.

- De directeur besteedt veel aandacht aan contacten met leerlingen, leraars en ouders, kortom aan een ruime inspraak- en overlegcultuur.
- Hij/zij waakt erover dat afspraken worden nagekomen en iedereen het nodige respect opbrengt voor het werk en de persoon van de ander.
- Hij/zij begeleidt nieuwe leerkrachten, daartoe bijgestaan door mentoren of coaches, voert functionerings- en evaluatiegesprekken en heeft aandacht voor het welbevinden van het onderwijzend en administratief personeel. De directeur heeft tevens oog voor het functioneren en welbevinden van het arbeids- en onderhoudspersoneel.
- Hij/zij grijpt zelf kansen tot professionalisering aan en werkt aan een gerichte nascholingscultuur in de school.
- De directieleden en de beleidsondersteuners werken zoveel als mogelijk en in een openhartige sfeer met elkaar samen. Ook binnen het college van directeurs van de scholengemeenschap of de scholengroep stellen zij zich zo loyaal mogelijk op.

HET SCHOOLBESTUUR LAAT ZICH GRAAG PRIKKELEN
EN INSPIREREN DOOR HET VERNIEUWDE
OPVOEDINGSPROJECT. DAT KAN BOGEN OP EEN
WAARDEVOLLE TRADITIE VAN 175 JAAR, MAAR WORDT
OOK TELKENS GEACTUALISEERD.

VERLEDEN EN TOEKOMST KOMEN ER IN SAMEN.
WAT JEZUS 2000 JAAR GELEDEN ZEI EN DEED,
BLIJFT EEN VANZELFSPREKEND EN ACTUEEL
UITGANGSPUNT VOOR DAT OPVOEDINGSPROJECT.

HET BIEDT JONGEREN EN MEDEWERKERS EEN HOUVAST
IN HUN ZOEKEN NAAR ZIN EN IDENTITEIT. HET
DWINGT NIET, MAAR NODIGT UIT EN SPOORT AAN.

HET STAAT OOK STEEDS WAT HAAKS OP WAT
IN DE SAMENLEVING GANGBAAR IS.

DIENSTBAARHEID, HARTELIJKHEID, RESPECT,
BESCHEIDENHEID, HOOP EN AANDACHT VOOR WIE
KWETSBAAR IS, ZIJN ER KERNBEGRIPPEN VAN.

GODFRIED KWANTEN, BESTUURDER

Het schoolbestuur

Het schoolbestuur tekent het algemeen beleid uit. Dit gebeurt in nauwe voeling en geregeld contact met de directeurs.

- De leden worden niet enkel gekozen op basis van hun bekwaamheid en expertise, maar evenzeer omwille van hun christelijk geïnspireerd engagement en toewijding. Ze staan volop achter het opvoedingsproject.
- De bestuurders tonen interesse voor de onderwijswereld in de brede zin, en beschikken tevens over eventuele specifieke competenties. Een bestuur heeft nood zowel aan ‘generalisten’ als aan ‘specialisten’. Bestuurders zijn bereid zich zo nodig bij te scholen.
- Als relationele kwaliteiten noteren we: een teamspeler zijn, profileren zonder domineren, kunnen luisteren, empathische aandacht en interesse hebben voor alle scholen van het bestuur.
- Het schoolbestuur stelt zich positief op binnen de structuur van de scholengemeenschappen. “Eenheid in verscheidenheid” is daarbij het motto: binnen de gezamenlijke bekommernis voor het katholiek onderwijs, heeft elke school haar eigen herkenbaar gelaat.
- Bij de aanwerving van personeelsleden houdt het schoolbestuur rekening met de wettelijke verplichtingen en met het opvoedingsproject van de school.
- Waar een gefuseerd bestuur verantwoordelijkheid draagt voor een scholengroep, zorgt het schoolbestuur voor aandacht voor elk van haar scholen, voor een coherent beleid en voor onderlinge solidariteit.

De externe partners

Elke school maakt deel uit van een ruimere gemeenschap. Een brede school heeft oog voor de haar omringende wereld, brengt de samenleving binnen in het onderwijsproces en laat leerlingen ook buiten de schoolmuren leren. Scholen werken daartoe samen met externe partners (gemeente, pastorale eenheid, sociale diensten, ...). De eigen expertise wordt aangevuld met die van allerlei buitenschoolse instanties zoals onder andere het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB), de scholengemeenschap, vrijwillige medewerkers, stage-bedrijven, deskundigen in diverse domeinen (gezondheid, klimaat, ondernemen, verkeersveiligheid, cultuur, ...).

De buitenschoolse partners bouwen mee aan de realisatie van het schoolproject en worden zo collega's van het schoolteam.

Van ‘eenige kindere leeren lesen en schryven’ tot een bloeiende onderwijscongregatie

EEN KORTE HISTORIEK VAN DE ONDERWIJSACTIVITEITEN VAN DE ZUSTERS VAN BERLAAR

In drie Vlaamse provincies zijn vandaag zowel basis- als secundaire scholen actief als ‘scholen van de zusters van Berlaar’. De huidige onderwijsactiviteiten situeren zich volop in de tijdsgeest van de eerste helft van de 21ste eeuw. Tegelijk bouwen zij verder aan een om en bij driehonderd jaar lange traditie van onderwijs en vorming vanuit Berlaar.

VAN MAROLLENGEMEENSCHAP TOT ZUSTERCONGREGATIE

De oorsprong van de congregatie vinden we in de vroege 18de eeuw. In 1722 wordt in Gestel een vergadering van ‘min of meer godsvruchtige vrouwen’ opgericht door pastoor Ambrosius Van den Bosch. Dergelijke kleinschalige religieuze gemeenschappen komen in de 17de en 18de eeuw vaak voor in onze contreien. Meestal gaat het om een aantal vrome vrouwen die onder begeleiding van een parochiepriester een godsdienstig leven in gemeenschap willen leiden. Dergelijke gemeenschappen mogen we uiteraard niet verwarren met een officiële congregatie. De vrouwen leven weliswaar in gemeenschap, hebben vaak een uniforme kledij en doen apostolaatswerk, maar in tegenstelling tot kloosterlingen hebben ze bijvoorbeeld geen geloften afgelegd. De inwoners van Gestel spreken de ‘vrome dochters’ dan ook niet aan als kloosterlingen maar als ‘marollen’.

Deze godsvruchtige dochters kunnen volgens pastoor Van den Bosch helpen met het ‘reynigen en vercierden der kercke oft om eenige kindere aldaer te doen leeren lesen, schryven’. Het is interessant om vast te stellen dat de voorlopers van de latere congregatie zich al vanaf het prille begin toeleggen op onderwijs. Dit wordt hen echter niet door iedereen in dank afgenomen. Koster Walter Van Rompuy is van ambtswege verantwoordelijk voor het onderwijs in het kleine dorp en vindt dat de marollen zich te veel op zijn terrein begeven. Na het overlijden van pastoor Van den Bosch weet de koster een deel van het dorp en de nieuwe pastoor tegen deze vergadering van vrome dochters op te zetten. Dit leidt uiteindelijk tot een onderzoek door de wereldlijke instanties dat oordeelt dat de vergadering onrechtmatig werd opgericht. En zo wordt in 1738 de vergadering officieel ontbonden.

*Gij moet uw uysterste best doen voor de school,
en dat de kinderen wel worden geleerd
en onderweesen in de christelyke leeringe
tot winst der sielen van de kinderen.*

Uit het geestelijk testament van Theresia Vermeylen,
Stichteres van de Zusters van Berlaar, 1ste helft 19de eeuw

Twee van de drie oorspronkelijke marollen besluiten daarop om te verhuizen naar Berlaar en daar hun leven in gemeenschap verder te zetten. Hier mogen ze zich van parochiepriester Struyve wel wijden aan het onderwijs van jonge meisjes. In 1745 kopen de marollen een huis achter de kerk aan om er in te wonen en om er hun schooltje in onder te brengen. Dit huis zal later uitgroeien tot het moederklooster van de congregatie. De volgende honderd jaar blijven de marollen van Berlaar een zeer kleine gemeenschap die zich toelegt op onderwijs en ziekenzorg. Het hoogste ledenaantal in die periode is zes.

In 1830 wordt Henricus Haes als nieuwe parochiepriester van Berlaar aangesteld. Op dat moment blijft nog slechts één van de marollen over, Maria Theresia Vermeylen. Zij en pastoor Haes kunnen het goed met elkaar vinden en onder hun impuls groeit het ledenaantal terug aan. Ze dromen er van om de vergadering op termijn om te vormen tot een officiële congregatie. Maria Theresia Vermeylen zal die

officiële erkenning als kloostergemeenschap op 14 maart 1845 spijtig genoeg niet meer meemaken. Ze overlijdt op 23 augustus 1844, maar haar 'Geestelijk Testament' wordt een belangrijk kompas voor de zusters van het Heilig Hart van Maria van Berlaar.

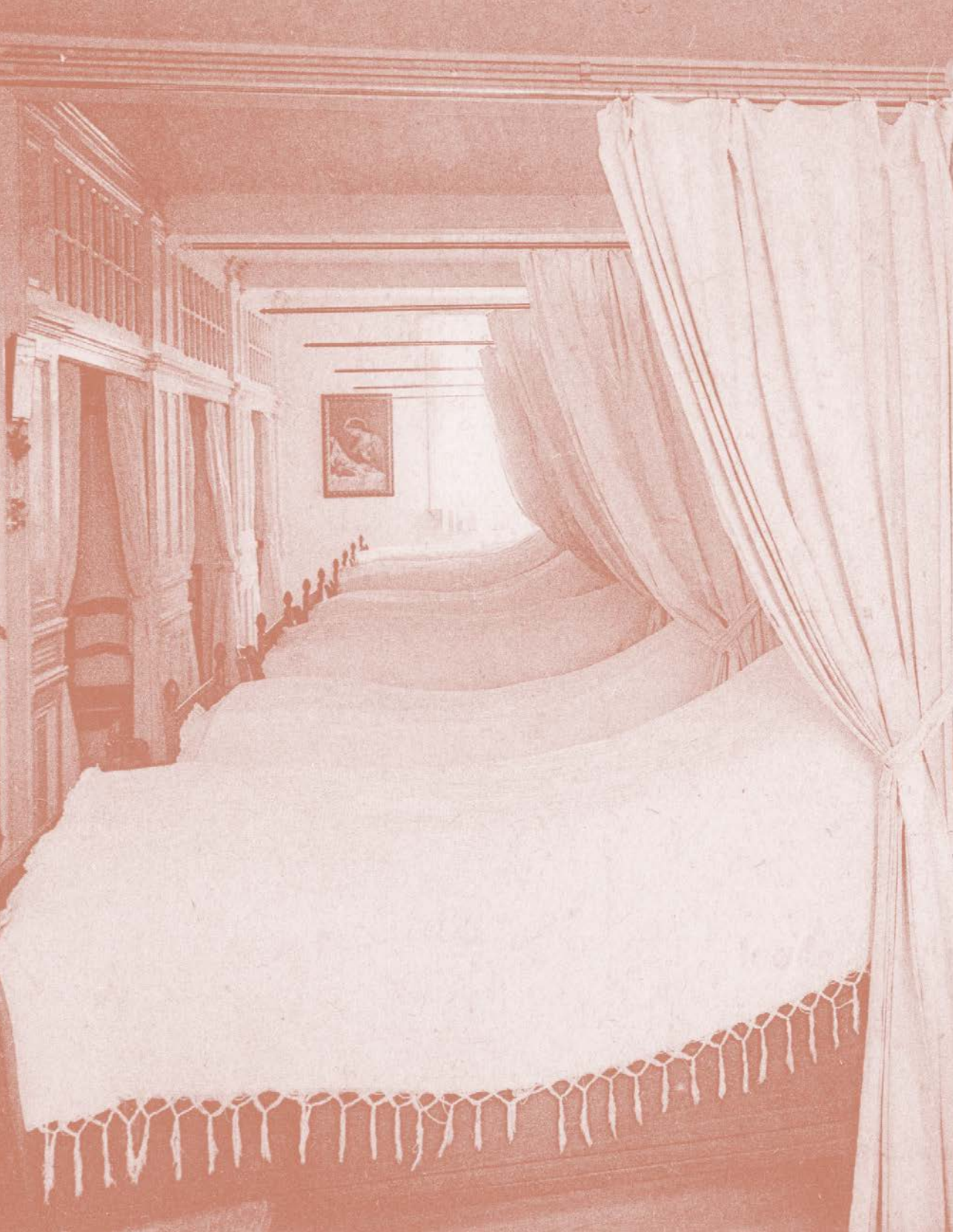
VRIJHEID VAN ONDERWIJS EN PERIODE VAN EXPANSIE

1830 is niet alleen het jaar van de aanstelling van pastoor Haes, maar ook dat van de Belgische onafhankelijkheid. De nieuwe Belgische staat heeft een liberale grondwet aangenomen die godsdienstvrijheid én onderwijsvrijheid voorschrijft. Veel religieuze instellingen maken van deze grondwettelijke vrijheden gebruik om hun initiatieven in het onderwijs op te voeren. De zusters van Berlaar vormen hier geen uitzondering op.

In 1842 beslist de jonge Belgische staat dat in elke gemeente een lagere school moet zijn. Dit hoeft niet noodzakelijk een nieuwe gemeentelijke school te zijn; men mag er ook voor kiezen om een reeds bestaande vrije school te erkennen. Daar marollen en kloosterlingen al decennialang ervaring hebben met het onderwijzen van meisjes uit het dorp, beslist de gemeente Berlaar in 1847 om de lagere meisjesschool van de zusters van Berlaar officieel aan te nemen. Nadat de eerste schoolstrijd (1879- 1884) op nationaal vlak beslecht is in het voordeel van het vrij onderwijs en er bijgevolg voldoende financiële middelen vrijkomen, maakt de onderwijspijler van de congregatie een snelle expansie door. In een mum van tijd worden tientallen nieuwe scholen opgericht en groeien de zusters van Berlaar uit tot een gevestigde waarde in het lager onderwijs voor meisjes in de Antwerpse Kempen.

BEWAARSCHOLEN, NORMAALSCHOLEN EN LANDBOUWSCHOLEN

In het jaar dat de meisjesschool door de gemeente Berlaar officieel wordt aangenomen, richt de congregatie ook haar eerste bewaarschool/kleuterklas in. Deze bewaarscholen zijn aanvankelijk vooral plaatsen waar werkende moeders hun kleuters in 'bewaring' kunnen geven. Geleidelijk aan komt hier echter verandering in

en evolueren de bewaarscholen steeds meer naar instellingen waar onderwijs en opvoeding centraal staan. Als gevolg van deze evolutie hecht de overheid meer belang aan het inzetten van gediplomeerde kleuterjuffen. De congregatie speelt in op deze trend door in 1898 een eigen kleuternormaalschool op te richten. Deze normaalschool blijft bestaan tot 1974 en geniet een goede faam.

In 1881 zetten de zusters van Berlaar met de oprichting van een kostschool ook hun eerste stappen in het voortgezet onderwijs. Dit is in zekere zin een stijlbreuk, omdat voorheen de aandacht uitsluitend ging naar de opvoeding van meisjes uit de 'volksklassen'. Nu richt de congregatie zich voor het eerst ook op ouders uit de meer gegoede burgerij in de ruime omgeving, die hun kinderen, ver van de 'verderfelijke' invloed van de stad, op internaat willen sturen in het landelijke Berlaar. Deze betalende leerlingen zorgen voor een belangrijke financiële bijdrage die de congregatie goed kan gebruiken om haar studieaanbod in het onderwijslandschap uit te breiden en te versterken.

Het succes van de kostschool en de sociaaleconomische veranderingen rond de eeuwwisseling leiden er toe dat steeds meer jongeren langer naar school gaan. Dat doet de zusters van Berlaar er toe besluiten zich verder te concentreren op het voortgezet onderwijs. Omwille van het landelijke karakter van de meeste gemeenten waar de congregatie actief is, spitsen de zusters zich vooral toe op het technisch onderwijs en in het bijzonder op het landbouwonderwijs.

In 1908 wordt in Berlaar de middelbare landbouwschool ingehuldigd. Het doel van de opleiding wordt door de directie als volgt omschreven: 'De strekking van onze school is: het meeste nut voort te brengen voor het vormen van degelijke huisvrouwen, leidsters van hoeve en neerhof.' Om jonge boerinnen in spe voor te bereiden op hun taken in het huishouden en in het familiebedrijf bouwt de congregatie in de kloostertuin een modelhoeve waar de leerlingen in contact komen met alle facetten van het landbouwbedrijf. De landbouwschool voor meisjes wordt het uithangbord van de congregatie en wekt zowel nationale als internationale belangstelling. In de volgende decennia richten de zusters ook landbouw- en huishoudscholen op in Stevoort, Neerpelt, Bekkevoort, Tremelo en Wiekevorst. Om bekwame regentessen te kunnen aanwerven wordt in Berlaar in 1923 zelfs een normaalschool voor landbouwhuishoudkunde opgericht.

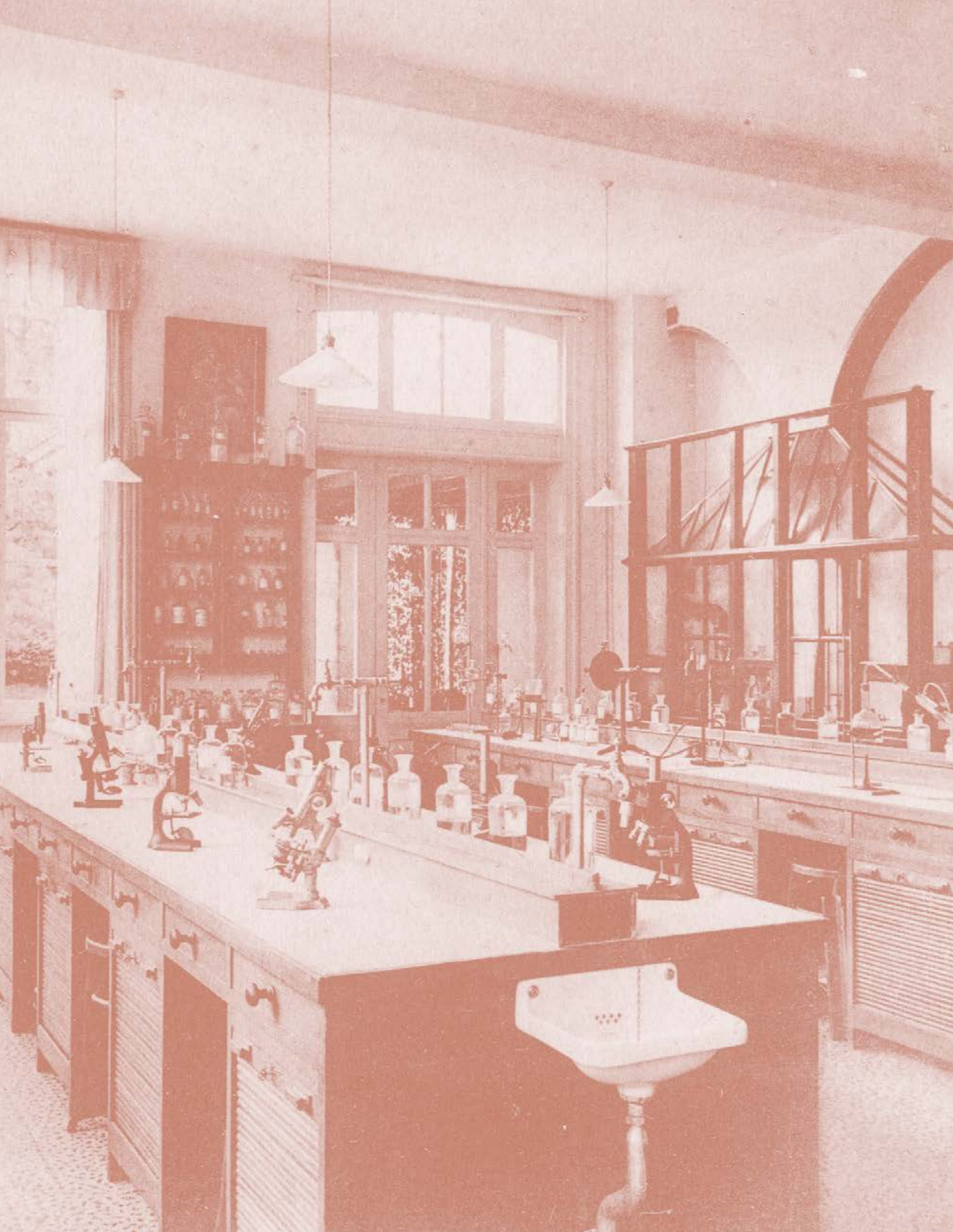
MEE MET DE TIJD: DE HUMANIORA

Tijdens het interbellum concentreren de zusters zich doelbewust op het technisch voortgezet onderwijs. De inrichting van algemeen vormend onderwijs wordt op dat moment nog niet overwogen. Hier komt echter verandering in na de Tweede Wereldoorlog. Door de stijgende welvaart, het toenemende belang van de nijverheids- en dienstensector en de inkrimping van de landbouwsector ontstaat een groeiende vraag naar enerzijds eigentijds beroeps- en technisch onderwijs, en anderzijds naar kwaliteitsvol algemeen vormend onderwijs. Zoals steeds gaan de zusters van Berlaar mee met hun tijd. De traditionele voorkeur van de congregatie voor landbouwhuishoudonderwijs maakt gaandeweg plaats voor meer marktgerichte technische en beroepsafdelingen. In 1957 bieden de zusters van Berlaar voor de eerste maal algemeen secundair onderwijs aan, wat in die tijd nog werd omschreven als 'de humaniora'. In Kapellen was in 1938 gestart met 'middelbare studiën' in het Mater Salvatorisinstituut. Behalve handels- en beroepsonderwijs wordt er later ook algemeen vormend onderwijs aangeboden.

In 1958 kent het nationale onderwijslandschap, met het sluiten van het schoolpact, opnieuw grote veranderingen. Er komt een einde aan de tweede schoolstrijd (1950-1958) tussen het officieel en het vrij onderwijs. Voortaan zouden beide onderwijsnetten kunnen genieten van min of meer dezelfde subsidiëring van overheidswege. De afschaffing van het inschrijvingsgeld voor het secundair onderwijs zorgt bovendien voor een verdere democratisering en expansie van dat onderwijsniveau.

BOUWEN, VERNIEUWEN, SECULARISEREN

Deze veranderingen leiden in de loop van de volgende decennia tot een sterke toename van de leerlingenaantallen van de onderwijsinstellingen van de zusters van Berlaar. De groei gaat, dankzij de stijgende financiële mogelijkheden, samen met de noodzakelijke bouw van nieuwe klassen. Vooral de jongste loot in de Berlaarse onderwijsboom, de humaniora, heeft de wind in de zeilen. Andere onderdelen krijgen het moeilijker. Zo zullen onder andere de internaten minder leerlingen aantrekken.

De hier beschreven historiek toont duidelijk aan dat de congregatie en haar onderwijsinstellingen zich steeds snel hebben aangepast aan de veranderende maatschappelijke context. Tot op vandaag is dit zo gebleven. Zo noteren we in de loop van de voorbije drie decennia de invoering van de eenheidsstructuur in het secundair onderwijs, de evolutie naar gemengde scholen en het ontstaan van scholengemeenschappen. Er is ook de toenemende aandacht voor participatie en kwaliteitszorg, en tevens voor de professionalisering van schoolbesturen.

Een laatste belangrijke en ingrijpende verandering die de congregatie en haar onderwijsinstellingen sterk beïnvloed heeft, is de toenemende secularisatie van de samenleving. Tussen 1955 en 1960 bereikt het ledenaantal van de kloostergemeenschap een hoogtepunt met meer dan 900 zusters. Nadien daalt het aantal nieuwe intredingen echter snel. Hierdoor loopt het aantal zusters dat actief is in het onderwijs vanaf de jaren zeventig stevig terug. En zo worden de onderwijsinstellingen geleidelijk meer bemand en bestuurd door leken. In enkele tientallen jaren tijd evolueert het religieuze instituut van een onderwijscongregatie tot wat kan omschreven worden als een bestuurlijk geheel van christelijke onderwijsinstellingen.

DE ONDERWIJSFAKKEL DOORGEVEN

Reeds geruime tijd wordt met grote zorg de toekomst van de 'Berlaarse' scholen zonder congregatie voorbereid. De laatste generatie zusters wil de fakkel zo goed mogelijk doorgeven. Grote infrastructuurwerken en talrijke kleinere verbouwingen met ondersteuning door het economaat van de congregatie zijn niet vreemd aan dit proces. Ook de actualisering van het opvoedingsproject 'Hart van God op aarde zijn', is een uiting van dankbaar en hoopvol uit handen geven.

HET VERHAAL GAAT VERDER

De onderwijsinspanningen van de zustercongregatie van Berlaar spreken tot de verbeelding. Er is gedurende vele tientallen jaren hard gewerkt en veel gebouwd. Er is intens gebeden en van harte gezorgd. Ondanks sterk veranderende tijden en periodes van schaalvergroting is de onderwijsmissie steeds ongewijzigd gebleven: het aanbieden van kwalitatief onderwijs met maximale groeikansen voor kinderen en jongeren, met bijzondere aandacht voor de zwaksten. In de toekomst zal dit niet anders zijn.

Colofon

TEKSTEN

Zusters van Berlaar

Werkgroep opvoedingsproject 2020

Jan Van Deuren (coördinatie)

Werner Beyers (redactie)

Maarten Janssens (geschiedenis)

OPMAAK

Joris De Raedt – jorisderaedt.com

BEELDMATERIAAL

Joris De Raedt

Fotoarchief Zusters van Berlaar

Fotoarchief van de scholen

Erfgoedbank Kempisch Erfgoed

Anderen zoals vermeld in deze uitgave

ISBN 9789464071856

www.zusters-berlaar.be

info@zusters-berlaar.be

www.zusters-berlaar.be